

DE BEELDHOUWERES G. RUEB.

Narretje (brons).

Het is een vrijwel uitgemaakte zaak, dat, wanneer men bekenden kunstenaars vraagt, hoe zij er toe kwamen de heerlijkste, maar wellicht ook de meest eischende van alle menselijke ambities te volgen, de meesten het antwoord schuldig blijven. Kunstenaar wordt men niet door keuze, men wordt kunstenaar geboren. En zij die met Buffon meenen, dat „le genie n'est autre chose qu'une grande adtitude à la patience”, verwarren de tweede voorwaarde, welke er toe noodig is, met de eerste. Splenderwijs openbaren zich soms de eerste verschijnselen van het talent, dat klein of groot kan zijn, dat moet ontwikkeld worden, dat voorzeker een taai en geduldige vakbeoefening eischt. Maar de grootste som van

vlijt zou een armzalig betalingsmiddel blijken, indien men zou willen beproeven de Muzen voor een vergelijk bereid te vinden, dat een talentlooze de onterfelijkheid zou moeten verschaffen. En veel meer dan aan getuigenissen van vlijt, dat men eveneens met genie heeft verward, dat een onmisbare eigenschap is voor wie het technisch meesterschap in de kunst wil bereiken, zouden zij het oor leenen aan die van geest, van een goed hart en niet minder van een goed inzicht in het wezen der dingen. In een tijd echter, waarin genie in de meening der menschen gelijk stond met bandeloosheid en een vrijbrief was voor luiheid, omdat de Muzen hun uitverkorene de goede gaven zoo maar in den schoot hebben te werpen, toen had Buffon's uitspraak haar verdienste. Maar voor ons, die geleerd hebben te werken en met oneindig geduld te luisteren naar de innerlijke stem der dingen, is genie allereerst het vermogen het innerlijk licht der wereld te zien als de kern die ons leven doorgloeit en verwarmt en het mooier maakt dan het kon zijn, wanneer we alleen hoorden naar een machtswoord, dat in zijn eenzijdigheid hoogstens de leus kan zijn voor een gemechaniseerde eeuw.

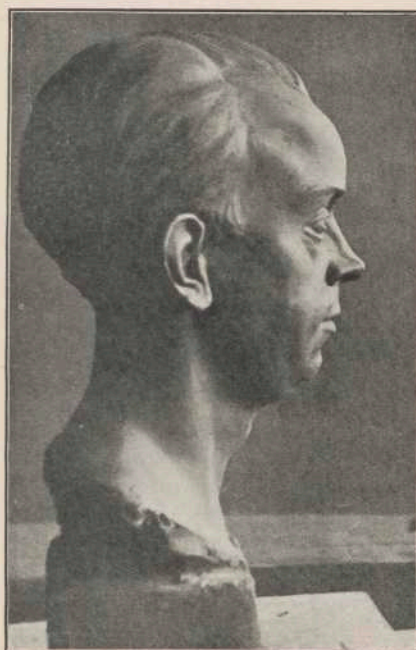
Ik geloof, neen, ik weet het bijna zeker, dat de beeldhouweres Rueb er even zoo over denkt. En ik zie al de mengeling van ernst en spot op haar gelaat, waarmee ze van dit plechtig sermoen voor de materialistische gemeente kennis neemt. Want ze herinnert zich dan precies, hoe ze mij eens schreef, hoe de drang om plastisch te getuigen, ook over haar kan komen, op een goeden dag, wanneer, in een ondeugende bui, zij een tafeloverbuur juist interessant genoeg vindt om zijn portret in brood te kneeden.

De situatie teekent haar talent volkomen,

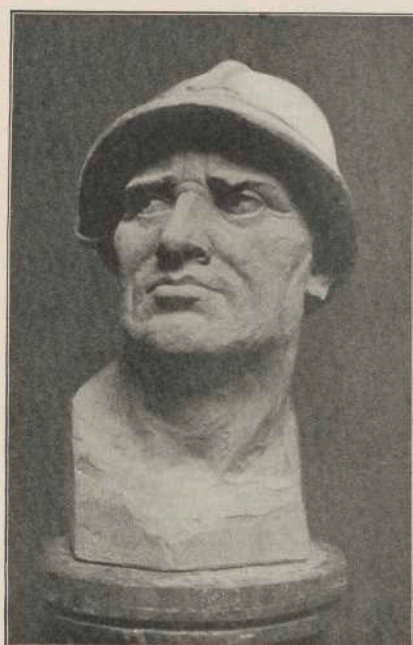
en de man, die aan den ingang van dit artikel zijn narrenkap rinkelen doet, is juist omdat de wetenschap van zijn historische zending alle kans op een vergissing uitsluit, wellicht de meest passende dorpelwachter van haar kunst, die men zich denken kan. Ik heb eens van een teekenaar gehoord, die niet goed kon vertellen of hij moest om zich en anderen de dingen, waarover hij het had, goed voor te kunnen stellen, ze eerst teekenen. Op hetzelfde niveau staat het tafeldiscours van Mej. Rueb. Zooals bij allen, die met een aanleg voor kunst geboren zijn, is er innerlijk in haar iets, dat móet getuigen. Spontaan welt de behoefte daartoe uit haar op, en dat, al naar den aard der situatie, met een zich boven die situatie verheffenden humor of met een zich in innerlijke aanschouwing verdiependen ernst. Haar gevoelswereld is die van een lach en een traan. Zij doet haar humor van goeden huize, haar ernst niet somber en gedrukt zijn. En dat is wat wij noodig hebben in dezen wonderlijk geschokten even tragischen, als dollen tijd.

Door de plastiek van het westen, hoezeer zij in de laatste jaren ook van haar oorspronkelijk uitgangspunt moge zijn afgedwaald, siddert nog altijd de lach van Dionysus. Op de academies leeren wij vooral het Apollinische vereeren, maar wat de kunst van het beeld toch telkens weer jonger maakt, is niet de zich in de hooge regionen vervolmakende schoonheid van Apollo, maar de van onstuimige begeerten overschuimende vitaliteit van Dionysus. En daarom ook is wellicht de plastiek meer een kunst van het levensblijje Zuiden, van Vlaanderen, dan van het strengere, meer ingetogen Noorden. *) Waar door eerst in de

*) Dat, geloof ik, plastisch daarom meer decoratief gedisponeerd zal blijken.

De concertzanger Jan Dekker (gips).

Krijger (gips).

Chineesche gezant (gips).

laatste jaren wat veelvuldiger de afstammelingen der mythische bachanten dwalen in de gedaante's van vlugvoetige danseresjes, die het veelvuldigst uit Europa's Oosten op ons aan komen zweven (zie reproductie).

Mej. Rueb's leermeester kwam ook uit het Zuiden. Het was de als Hollander genaturaliseerde Vlaming Toon Dupuis, die in het land kwam juist in de dagen, waarin de Haagse Kunstkring een nieuwe frische geest dacht te brengen in de, bij de jongeren weer tot een zielloos conventionalisme verstarrende traditiën der Haagse School. Hij bracht, behalve zijn artisticeit, een groote kennis van het vak mee en bleek een voortreffelijk leermeester.

Later toog zij, voor verbreiding van haar artistieke horizon, naar Parijs en daar zag zij overstelpend veel oude en moderne plastiek. Zij leerde er Rodin beter begrijpen, maar haar bewondering is niet zonder een kleine reserve. „Ik beschouw hem als den vader der modernen”, schrijft zij. „Een vader met gebreken! Hij is echter zeer suggestief en vol leering voor de jongeren, heeft veel strijd voor hen gestreden, opdat ze voort kunnen bouwen. Ongelijk geslingerd tusschen verschillende stroomingen, nu eens Oriësch zuiver, dan weer Barok, dan Florentijnsch réalistisch en plotseling de impressionist! Een echt kind van zijn tijd zonder discipline.”

Naast Rodin deelt ook Bourdelle in haar bewondering. Ook van hem erkent zij veel geleerd te hebben. In Bourdelle's kunst ontdekt zij ook de inspiratie van vroegere meesters. Van zijn beeldhouwwerken in het Théâtre des Champs Elysées geniet zij de volmaakte harmonie en ontwaart zij hoe hij het evenwicht weet te bereiken tusschen architectuur en sculptuur, hoe hij klassiek is en tevens modern.

En zoo goed als zij opmerkt dat Bourdelle aan sculptuur en architectuur beide recht doet wederbaren, zoo goed voelt zij dat de moderne kunst aan niets meer behoefte heeft dan aan discipline en dat de moderne plastiek, wil zij zich beloftevol ontwikkelen, zich opnieuw zal moeten aansluiten bij iets anders.

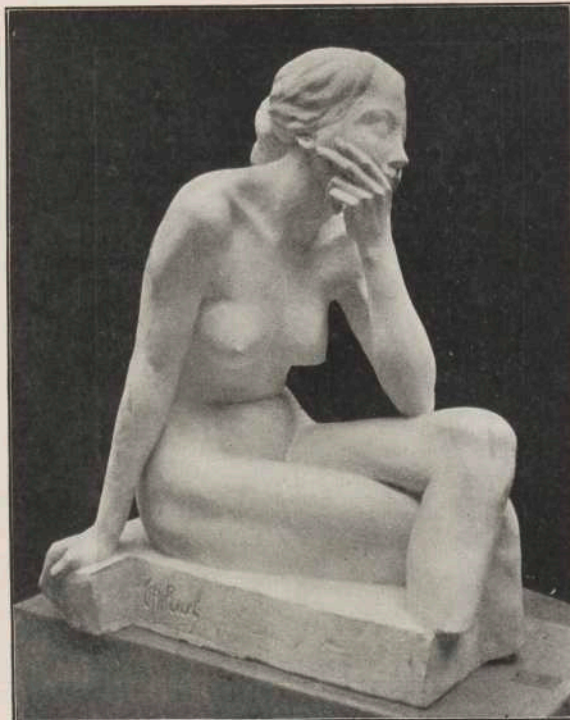
•••

Toch is Mej. Rueb's plastiek niet wat men noemen kan: streng architectonisch gedacht, zooals b.v. dat van Zijl, Brouwer e. a. die hun beeldhouwwerk als 't ware uitvoeisels doen zijn van de stijl van het gebouw, dat zij plastisch verlichten. Maar dit wellicht meer als een gevolg van weinig opdrachten in dezen geest. Want zoodra zij zoo'n opdracht krijgt, blijkt zij die vlot en prompt te kunnen vervullen en haar gestyleerde Chanteclair kraait even lustig den morgen van een nieuwe beeldhouwkunst toe dan die van een ander. En dat zij zich in haar portretten met ongedwongen natuurlijkheid uit en er zelfstandige kunstobjecten van maakt, pleit meer voor haar karaktervolheid dan tegen. Zij voelt zich, zagen wij, sterk aangetrok-

Modelstudie (gips).

ken tot het portret en wanneer zij zich zooals in dat van den kunstenaar als den concertzanger Jan Dekker onbevangen kan laten gaan, dan groeit daaruit een, ook psychologisch, voortreffelijk doorwrocht, ik zou haast willen zeggen: doorpeinsd resultaat. De West Europeesche mensch is nog niet zoozeer als de Oosterling een object van stijl. Alleen wanneer, zooals in den nar, een middeleeuwsch stijlelement zich doet gelden en in gebaar en

Mijmering, vrouwenfiguur, (gips).

expressie een cultus van eeuwen reflecteert, groeit daaruit vanzelf iets van meer precieusen stijl, dat, los van de werkelijkheid, die altijd achter een portret staat, zich als kunstobject op zich zelf laat genieten. En wanneer, zooals in het portret van den Chineeschen gezant, de verschijning er zelf toe meewerkt, dat iets meer stijlvol ontstaat, dan groeit dit ongedwongen uit het motief zelf. En weer, in een grafmonument, zien wij hoe zij even argeloos komt tot een steeds stijlvollere vormenspraak. Helaas geeft de foto dit fragile figuurtje veel te volrond plastisch en doet zij het vlakke elementaire modelée van het kopje, dat van een heerlijke argelooze gevoeligheid is en in haar smartpose iets van prille jonkvrouwelijke ongegrephheid bewaart, in een te contourlooze weekheid versmelten.

•••

Men kan overtuigd zijn, dat er een vorm van plastiek kan zijn, die zich aanpast aan een bepaalde omgeving, aan de vormenwereld van een gebouw en toch niet in alles een architectonische stijl doorvoeren. Ik voor mij ben met de meest gezaghebbende schrijvers op dit gebied overtuigd, dat de man of vrouw, die in de toekomst alle kunstenaars het „verzamelen” toeblaast, niet de architect maar dichter-dramatist zal zijn! Wag-

ners ideaal van een nieuwe eenheid van kunst, zich meer aanpassend aan de ontwikkelingstendenzen van de kunst van onzen tijd, is wel de meest bekende, maar niet de best gedocumenteerde, die over dit onderwerp geschreven heeft.

En wanneer we nu jongeren, die niet op deze culturele ontwikkeling kunnen bogen, die niet dit historisch inzicht hebben, zich zonder waar besef ziet wijden aan een ideaal, dat de architectuur weer als de toekomstige moeder van alle kunsten uitroept, terwijl ze niet meer, maar ook niet minder dan de oermoeder is en wij toch onmogelijk meer de houding en gewoonten kunnen aannemen van een betover-grootmoederlijk tijdperk, daar lijkt het mij toch ook van een zeker wijs inzicht te getuigen, wanneer men niet zoo voorbarig op de natuurlijke ontwikkeling der dingen vooruit loopt en, zooals sommigen doen, een bepaalde stijl te forceeren. Uit protest tegen deze voorbarigheid heeft Mej. Rueb eens een kop in steen gehouden en geexposeerd, in een of andere denkbare toekomstige plastisch architectonische stijl, waarbij wij ons naar gelieven het monumentale milieu kunnen denken, dat de toekomst nog moet concipiëren. Zij wilde wellicht ook eens probeeren wat zij op deze wijze van aanvoelen van wat wellicht de toekomst zal brengen, vermocht. Maar men zal moeten toegeven, dat deze trant van werken, indien zij te veel op de ontwikkeling der dingen vooruitloopt, altijd iets heeft van een don Quichottisch schermen in de lucht en weinig meer dan een plastiek van denkbeeldige waarde scheidt. Want juist wat deze kunst haar apart karakter

Apache.

Mysanthrope (gips).

geeft is het harmonisch stijlverband waartoe zij behoort. En dat stijlverband is nog niet aanwezig, zoodat zij praktisch tegen haar eigen beginsel ingaat en daarmee in tegenspraak geraakt. En nu kan men ook weer zeggen, dat de zieners en profeten op dit gebied onbewust de nieuwe vormen aanvoelen, voor wie zich geen ziener of profeet waant, is 't in elk geval meer aanbevelenswaardig de natuurlijke ontwikkelingsgang der dingen te volgen. En dit heeft er wellicht mej. Rueb toe gebracht typen als de Misanthrope, de Nar, portretten als die van den Chineeschen Gezant, van Jan Dekker en anderen te boetseeren.

Deze Misanthrope is ook een voortreffelijk stuk werk. Als model diende een oude mime uit de wereld van het kleine theater, die vermoedelijk Molière en dat deel van zijn menschzijn, dat den misanthrope maakte zoo'n beetje kende en den laatste onder den duim had. Zoo goed als de beeldhouweres, die er dit karakteristieke beeld naar maakte. Want wat dit beeld zoo genietelijk maakt is juist weer dat de beeldhouweres zoo gezellig boven deze Misanthropie uit is en hem, door hem zoo aanschouwelijk te boetseeren buiten ons en zichzelf zet.

Er zijn nog altijd menschen die meenen, en dat geldt niet alleen ten opzichte van het tooneel, dat wie een duivel beeldt, iets van een duivel in zich moet hebben – en dat is waar – en al gooit men zoo iemand niet meer met rotte appelen en appelesienen, men niet beter doen kan een beetje, veilig uit den weg te gaan, en dat is niet waar. Wanneer Annetje van Ees „Boefje” speelt, met zooveel gaminerie en gevoel als zij dit vermag, dan zet zij hem eigenlijk alleen maar zoo in 't zonnetje opdat wij goed

kunnen zien wat hij is, met zijn deugden en gebreken. En wanneer Rueb een apache boetseert, dan sprankelt er in haar ook iets van het franke, het losse, vlotte en romantisch heroïeke en opstandige van zoo'n vrijgevochten vogel, die in zooveel door de moderne conventie en ellende geknechte zielen – en hoe in die van een artiste! – zijn lokroep doet hooren, maar dat deel van den menschelijken ethos, in ons, dat zich laaft aan de eeuwig

Danseresje (gips).

vloeiende bron der levenswijsheid en humor – wat vrijwel hetzelfde is – zet hem lekker buiten de deur.

Wij zijn inmiddels wel zoo geavanceerd, dat wij het heelemaal niet erg meer vinden, dat dezelfde kunstenaress, die vandaag de jongenskiel om de schouders voelt wapperen, morgen de buste van Koningin en Prins in marmer voor het Rotterdamsche stadhuis uitvoert, een Viotta-buste beitel, het Oud-Kamerlid Mr. Tydeman voor zijn getrouwe Tielenaars vereeuwig, een beeltenis van Generaal Snijders in brons modelleert – hoe juist is dit gezien: de veldheer-krijger in het meer heroïeke brons – en overmorgen een monument scheidt voor pastoor Verbraak... de beeldhouweres weet te goed hoe juist deze verscheidenheid het leven vormt.

Lit het feit van deze belangrijke opdrachten moge de waardeering blijken, welke zij voor haar werk mocht ondervinden, welke waardeering nog meer relief kreeg door de verleenning van de zilveren medaille ter gelegenheid van de Jubileum-tentoonstelling in Amsterdam en op de Vierjaarlijksche te Rotterdam.

Lit het leven en haar spontane intuïtie scheidt zij haar werk, dat door die onderstroom van realiteit en een humor van goeden huize zoo frisch en sprankelend blijft, die haar fantasie voedt en als bron van durende inspiratie de werklust schenkt welke met de noodige discipline, welke zij voor de jongere kunst onontbeerlijk acht, zich vanzelf wel op de natuurlijkste wijze zal ontwikkelen tot die stijlvolle schoonheid, welke steeds inniger en bewuster het begeeren van onzen tijd mag heeten.

H. DE BOER.